

A S S E M B L E A D
Testimoni d'un gironí a l'

Jordi Creixans

La veritat és que no m'agrada parlar —i encara menys escriure— de fets passats amb els quals hi vaig tenir alguna relació. D'altra banda, no sé a hores d'ara a qui pot interessar donar detalls de la petita efemèride de la constitució de l'Assemblea de Catalunya. En fi, abans que en Francesc Ferrer ens editi un llibre sobre l'Assemblea o en Miquel Fañanás ens en publiqui una novel·leta, deixeu-me fixar el meu recordatori.

Assistent a la sessió constituent

El dia set de novembre del 1971 era un diumenge i, un o dos dies abans, ens van avisar des de Barcelona que es constituïria l'Assemblea. Quatre o cinc mesos enrera ja hi va haver una temptativa de constitució de l'Assemblea que va acabar com el rosari de l'aurora, ja que vam estar dues o tres hores passejant-nos per la Meridiana amb una colla del Maresme. Com deia, ens van convocar a tres persones que treballàvem en l'intent de construcció d'un sindicat democràtic i que per norma ens reuníem en el local de les Missioneres del carrer Ibèria. Com que la Quima Tomàs va defugir la invitació, en Rafael Castro, paleta, i jo, que treballava d'escrivent amb un mestre de cases, vam agafar el tren per poder ser a les vuit del matí en una de les dues estacions del metro de St. Andreu on ja ens esperava el nostre «contacte», en Paco Frutos. En Paco Frutos també portava algun company de Blanes o Calella i tots plegats vam passar per la primera «cita», que era al davant d'El Corte Inglés de la plaça de Catalunya. Com que encara no eren les nou, vam esmorzar al Canaletes i ens vam separar en petits grups de dos o tres cap a davant una farmàcia dels voltants del carrer del Carme, prop de la Rambla, on ens van adreçar vers la plaça de St. Agustí. Allí hi hauria una noia amb una guitarra, la qual cosa volia dir que podíem entrar a l'església, on en una de les capelles passàvem el darrer control, que consistia a dir una frase a un xicot que tenia un breviari i dins aquest breviari un punt vermell o verd, segons si hi havia perill o no. Després d'esperar uns minuts, el xicot del breviari ens portà cap a les golfes. Totes aquestes instruccions ens les donaren a la Rambla-Carme, amb el benentès que no calia parlar amb la noia.

E C A T A L U N Y A

Assemblea de Catalunya

ASSEMBLEA DE CATALUNYA

Portaveu de la comissió permanent

Núm. 2

Febrer 1972

LA SEGONA SESSIÓ DE LA PERMANENT DE L'ASSEMBLEA DE CATALUNYA

El passat dia 12 de febrer va tenir lloc la segona sessió de la Permanent de l'Assemblea de Catalunya. Va reunir una setantena de persones que representaven uns quants sectors diferents de Catalunya que ja havien estat a la primera sessió de l'assemblea i amb la incorporació d'algun factor nou. Amb això la Permanent acomplia dues de les definicions que la caracteritzen: la de reunir pròpiament els seus membres per a una sessió de treball conjunt preparada pel Secretariat de la Permanent i la de mantenir-se un organisme obert tant en la seva composició com en les formes de treball, d'acord amb els principis aprovats en la primera sessió de l'Assemblea segons deien en el nostre primer butlletí. Aquesta vegada les formes de treball venien definides per un ordre del dia que s'havia repartit a tots els membres de la Permanent amb antelació suficient. Versava sobre la valoració de la informació realitzada al voltant de la primera sessió de l'Assemblea de Catalunya, sobre la lluita a emprendre centrada en la delimitació de les línies generals de l'activitat i sobre la discussió de tres propostes que havien estat presentades al Secretariat i que feien referència a la lluita pel dret a la solidaritat, a una jornada per la llibertat i al rol de la il·legalitat feixista. Finalment s'havia previst un examen crític del primer butlletí portaveu de la Comissió Permanent i la seva difusió, i la preparació d'aquest segon butlletí.

Cal dir que la informació inicial a càrrec de la major part de les delegacions que integraven aquesta sessió de la Permanent fou abundant i viva. I gairebé triomfalistes perquè les anàlisis fetes sota el prisma de l'autenticitat i de la sinceritat política. Vint-i-dues intervencions que en conjunt configuraven el moment actual majoritari de l'oposició democràtica. En síntesi direm que es manifesta un desig de fer conèixer els acords de l'Assemblea a tot arreu, de fer comprendre què significa aquest esforç unitari de la majoria de l'oposició democràtica i d'aconseguir per a la Permanent delegacions amplament representatives i noves incorporacions. En el curs del debat foren analitzades actituds contradictòries d'algun sector de l'oposició democràtica que no ho havien entès l'esperit i la lletra de la Permanent tenen una actitud suspicax i que en alguns terrenys pot convertir-se en element deteriorador. Precisament l'esforç de la Permanent és, en aquest aspecte, aclarir dubtes, esborrar suspicacies, integrar. L'anàlisi global tingué el to adequat al ja tradicional des que la coordinació democràtica a Catalunya és una realitat. El diàleg i el desig de trobar solucions a les diferents problemàtiques exposades superà tota posició partidista, que, al si d'aquesta plataforma de lluita unitària ha estat bandejada del tot. Precisament cal veure això com una nova victòria de la majoria de l'oposició democràtica, la culminació madura d'unes intencions treballades dia a dia, pas a pas, pels diferents sectors que la integren. Cal veure-ho així no pas com una instrumenta-

No puc recordar si ja portàvem l'entrepà des de Girona, o el vàrem comprar al Canaletes, perquè ja sabíem per endavant que la constitució de l'Assemblea duraria hores. Amb el que no comptava era que, des de les nou tocadetes fins a les dues o dos quarts de tres, estaríem engabiats dins unes rònegues golfes. Anàvem esperant i, mentre les golfes s'omplien a poc a poc, en Paco Frutos anava saludant coneguts. Fins i tot em presentà un professor que, si la memòria no em falla, es deia Garrabou. Quan van acabar d'arribar els barcelonins ben encorbats i ben peixats —almenys a mi m'ho semblava—, vam «ocupar» l'església. No sé si abans de començar la sessió constituent o bé en un petit recés que hi hagué a mitja sessió vaig creuar unes paraules amb el catedràtic de francès, Jordi Colàs, que va ensenyar tota una generació de gironins tant a l'Institut vell com al nou, i que aleshores donava classes a Mataró o Badalona.

La reunió va durar unes tres hores, de les tres fins a les sis de la tarda, i es dividí en dos tipus d'intervencions: les «preparades» i les «espontànies». De les preparades recordo les intervencions de Solé Barberà i Cornudella. Aquestes dues personalitats ja havien estat a Girona un any abans, en un pis del carrer de la Rutlla, presentant la Comissió Coordinadora de Forces Polítiques. Recordo que ens van convidar, a la Quima Tomàs i a mi, i que el presentador era l'Enric Marquès, al qual coneixeria més a fons portant articles al *Punt Diari* deu anys més tard. Per aquella època, l'Enric Marquès era a París. De les intervencions espontànies, que per manca de temps només podien durar dos o tres minuts, m'ha quedat a la memòria el discurs catalanista d'un bon home que ens va dir que havia tornat el carnet d'identitat perquè era espanyol i en castellà i que ell en volia un de català. Com que aquella cara em va quedar gravada —i en les intervencions assembleàries no es donava mai cap nom—, anys més tard vaig saber que era en Xirinachs. Aquests tres noms són els que més associó amb l'Assemblea constituent, atès que les altres intervencions, tot i reflectir diferents punts de vista i diverses posicions polítiques, no les puc personalitzar ni tampoc recordar gaire... la meua magdalena proustiana no arriba a més.

Cal afegir que, tant abans de començar l'aplec com en acabar, es varen donar una sèrie de normes de seguretat per tal que, si ens enxampava la policia, poguéssim «cantar» una bona coartada, la qual solia consistir a dir que havíem anat a resar o a fer alguna cosa semblant, ja que les llibertats franquistes no donaven per a més.

Com que a les sis començava una altra missa, els dos grups, el de les golfes i els que havien estat a la sagristia, ens vàrem trobar en unes escales que donaven directament al carrer i altres varen sortir per la mateixa església on ja s'hi feia la missa vespertina. Neguitosos i contents i, també, girant-nos sovint per si la policia ens encaçava, anàrem cap a mar. Mentre esperàvem el tren de les vuit, en Rafael Castro i jo ho vam celebrar amb una bona cervesa i una tapa de calamarsos en un bar prop de l'estació de rodalies... Ben mirat, n'hi havia per celebrar-ho amb cava!

Després de tants anys, tenia el dubte de si Banyoles era representada en la sessió constituent. Pel que en diuen els documents, no hi havia representació específica de Banyoles. Sí, en canvi, n'hi havia de Figueres, Blanes i tots els pobles del Maresme, Malgrat, Pineda, etc. Em sap greu dir que el mapa publicat per Riquer i Culla de la distribució per comarques de les organitzacions territorials de l'Assemblea de Catalunya és incorrecte pel que fa a Girona i comarques. Sento dir que a Girona no hi havia una representació específica de l'Assemblea. Es podria dir que els militants antifranquistes gironins estaven al corrent i els arribaven els documents, tant de la Comissió Coordinadora de Forces Polítiques en un principi, com més tard dels documents previs a la constituent. Això no vol pas dir que no hi hagués un treball unitari de manera ocasional, com per exemple fer fulls per un primer maig, i posar-se d'acord diferents grups o tendències.

Intent fallit

No seria fins el 8 o 9 d'abril de 1973 que no hi hauria un intent ferm de constituir l'Assemblea a Girona. Puc recordar aquesta data amb precisió. Ens havíem de reunir en un local entre el carrer dels Ciutadans, la Mercè i el Seminari. Vaig convidar membres de Comissions Obreres, Comissions d'Estudiants, algun independent i els partits que hi havia aleshores a Girona: LCR, OC-BR, PORE, PSAN i PSUC. Mentre preníem un xop en el Bar Ciutadans, esperant els companys que no sabien el lloc de trobada, el telediari ens assabentà de la mort de Picasso. Malament, vam pensar: mals auguris. I, efectivament, com que la convocatòria no va aplegar més de vint-i-cinc persones, ho vam deixar pendent per l'any vinent.

Com que al mateix temps s'havia dit en una sessió de la Comissió Permanent que a Girona ja existia l'Assemblea (podia ser que, donades les condicions de clandestinitat a Barcelona es pensessin que ja estava organitzada, com també podria ser que algun partit com el PSUC s'atribuís la representació gironina per tenir més vots a la Permanent), vaig anar a una Permanent i vaig presentar una queixa per escrit dient que no era cert.

Assistència de Maria Mitjancera

També vaig anar a la Permanent ulterior, que va ser la de «l'enganxada» de Maria Mitjancera. La dels 113 detinguts. En la «caiguda» em consta que ja hi havia una representació de Banyoles, concretament una noia, que juntament amb una altra noia de Girona van rebre una multa de 25.000 pessetes o bé un arrest substitutori. Això volia dir, que, si no pagaves aquesta multa de caire discrecional podies anar a la presó com a pagament. Me'n van clavar una de 50.000 pessetes, que no vaig pagar mai, ja que em resultava més barat passar-me un mes a la presó abans de pagar 50.000 pessetes, que per guanyar-te-les haves de treballar tres o quatre mesos. De l'operació policíaca de Maria Mitjancera se'n salvà un xicot d'Arbúcies que per arribar tard era prop de la porta, que menava a l'església per unes escales. En aquells moments deien missa i va poder passar desapercbut. Aquest mateix personatge seria enxampat tres mesos més tard, el gener de 1974, amb la Comissió Obrera de la Torras Hostench arran del boicot a les hores extres.

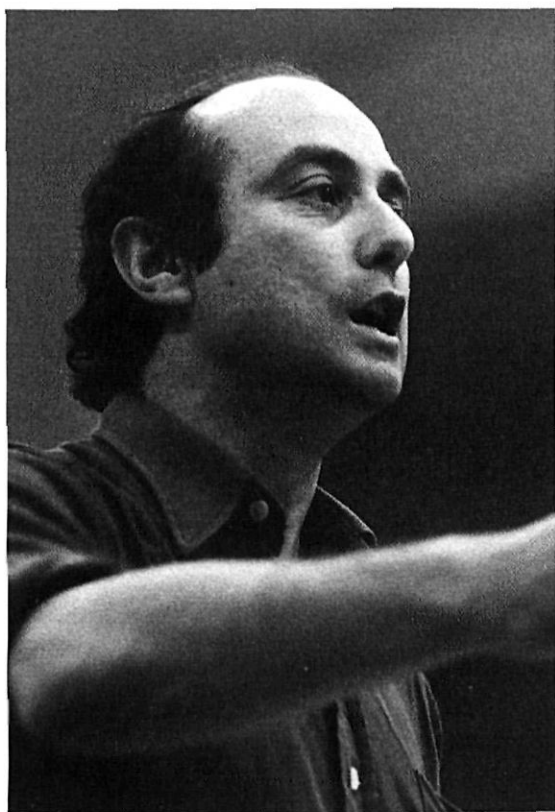
En el llibre de Batista i Playà hi ha moltes imprecisions sobre la frustrada Permanent de Maria Mitjancera. La meua opinió particular sobre aquest llibre, tot i l'esforç esmerçat pels autors, és que té un caire excessivament mitològic. Es nota molt que els autors s'han escoltat massa els dirigents de l'Assemblea i els periodistes que hi tenien alguna relació. Aquests dos grups, no ho oblidem, eren del cap i casal. Això fa que als pelacanyes com nosaltres, que a més som de comarques, ens sobti l'esperit acrític general del llibre.

Es miri com es miri, no deixa de ser una greu responsabilitat dels dirigents de l'Assemblea el fet que la policia arreplegués de cop més de cent antifranquistes. Ja he escrit abans les mesures que hi hagué abans de constituir-se l'Assemblea. Tampoc no calia, en una Permanent, prendre les mesures de seguretat del novembre de 1971. Però és que, en el cas de la reunió de Maria Mitjancera, a Girona ja sabíem el lloc on havíem d'anar un parell de dies abans. Pel fet de ser l'Assemblea un organisme relativament obert, no era pas difícil imaginar que hi hauria algun amigueta de la policia.

Sempre que podia, la policia distingia o classificava els antifranquistes dirigents o amb antecedents dels bons nois que hi anaven enganyats i per idealisme. Així, a Maria Mitjancera, les dones van sortir just quinze dies després de la detenció. Això sí, previ pagament de la fiança. Aquestes fiances solien anar a càrrec de Comitès de Solidaritat. La majoria d'homes

El primer «contacte» dels gironins amb l'Assemblea de Catalunya va ser el sindicalista de Blanes Paco Frutos.

S. MARTÍ

vam sortir de la Model abans d'acomplir tres setmanes de detenció. Només s'hi quedaren els dirigents reconeguts, els que tenien antecedents anteriors com Paco Frutos —que el coneixien de l'atur de la SAFA de Blanes de l'any 1969 o 70— o bé els que ja d'entrada no volien saber-ne res de pagar 200.000 pessetes de multa. En la detenció dels 113, la policia o el cos judicial va fer una altra petita distinció: com que hi havia dos joves de setze anys van considerar que aquests no tenien edat penal, i així en el sumari només hi consten 111 acusats del delictes de reunió no pacífica amb indicis racionals de criminalitat.

L'Assemblea a Girona

A Girona hi havia un grup connectat amb els Comitès de Solidaritat de Barcelona i, per aquestes mateixes dates, van estar a punt de ser enganxats per errors organitzatius de la gent de Barcelona. No sabia precisar si seria a finals de 1973 o començaments de 1974. A pesar d'aquestes dues «enganxades» de Barcelona i la de la Torras Hostench, a mitjan 1974 intentem a Girona constituir l'Assemblea com cal i tornem a anar a la Permanent del setembre d'aquest any a Sabadell. Per elementals normes de seguretat, jo ja no vaig assistir a aquesta reunió. Hi varen anar en Jordi Pruneda i en Jordi Biosca, dos estudiants gironins. També van rebre i van passar per Comissaria junt amb 65 persones més.

A part, doncs, a les dificultats típiques per a constituir l'Assemblea a Girona, calia afegir-hi les detencions que ens «baixaven» de Barcelona. Un panorama ben galdós! Això va fer que fins immediatament després de la mort de Franco no se'n tornés a parlar, de constituir una assemblea a Girona amb cara i ulls. De fet, el primer acte unitari amb els nous grups polítics es va fer arran de la mort de Franco. I aquest es va fer seguint el model de la santa tradició antifranquista: repartint «octavetes» o fulls volants per gran part de Girona i rodalies, tot celebrant la mort del «gran dictador». Després ja vindria la mini-manifestació a l'Ajuntament de Girona per l'Amnistia i tot un seguit d'accions que ja no em toca a mi de parlar-ne.

A l'interessant llibre d'en Clara es diu que l'Assemblea Democràtica de Girona va néixer per poder fer competència a Justícia i Pau. Jo, la veritat, no ho vaig veure mai així. Justícia i Pau va complir en un moment molt concret. I aquest va ser durant tot l'any 1975. L'església ens va oferir un bon «aixoplug» i calia aprofitar-ho. La situació no estava pas per menysprear una sèrie de locals quan rebies bufetades per tots cantons i en Corominas es passava més d'un any a la presó. No et podies pas arriscar a fer una reunió de més de vint persones i jugar-te-la a passar uns dies al Pont Major. En canvi, l'any 1976, com que hi hagué un esclat anti-règim, l'opció que ens oferia Justícia i Pau la trobava ja antiquada.

En el número dedicat per aquesta revista a la transició democràtica, vaig trobar a faltar més referències escrites a la vaga de la construcció. Aquest oblit dels articulistes es compensava amb fotos de la policia durant la vaga. Amb una minoria activa en molts sectors de la societat, em penso que va ser la gent anònima de la construcció de Girona la que va córrer més davant la policia. Fins i tot, durant el primer de maig del 1976, la comissaria s'emplenà de treballadors de la construcció, per no parlar dels actes de la Marxa per a la Llibertat, en què es va anar a la presó a passar unes hores.

Penso que aquest esclat popular dels anys 1976 i 1977 no es va aprofitar com calia per part de dirigents de partits que, enlluernats per la força estantissa dels vots, no varen saber aprofitar el moment i pactaren excessivament. El principal es va aconseguir: llibertats polítiques i institucionals. Penso que ens falta el contrapès d'organitzacions a l'estil de l'Assemblea.

*Damià Escudé i Josep Quintanas
en la seva època de participants
a l'Assemblea Democràtica de Girona.*

Activitats antifranquistes

Quines activitats portàvem a terme alguns dels antifranquistes dels anys 70 al 73 a llocs com Girona? Com a fill del carrer del Carme, vaig anar a raure a la parròquia de Vista Alegre. Allí s'organitzaren moltes xerrades en un local que era al costat d'on vivien el rector i el vicari. Per allí van passar en Damià Escuder, que ens portava les darreres informacions sobre els *hippies* de Califòrnia. Capellans que anaven als països de l'Est i ens deien que el socialisme de la URSS era diferent del de Polònia o Txecoslovàquia. En Jaume Arnella després d'una actuació musical. Gent demòcrata-cristiana que la trobàvem molt tronada i que vingueren de Barcelona. I també va venir en Botanch quan es presentà a les Corts. A partir d'aquesta xerrada, alguns veïns del carrer del Carme ja vam fer beceroles polítiques... ajudant a ensobrar propaganda del candidat Botanch!

També hi havia contactes amb joves d'altres pobles, que feien activitats a redós de les rectories. Recordo haver anat a Vidreres, Hostalric, Llagostera i Cassà. En aquest darrer poble vaig veure per primera vegada en Bosch Martí. Aquest gran provocador i artista-renaixentista, no el tractaria fins dotze anys més tard, en el Comitè per a la Pau i el Desarmament.

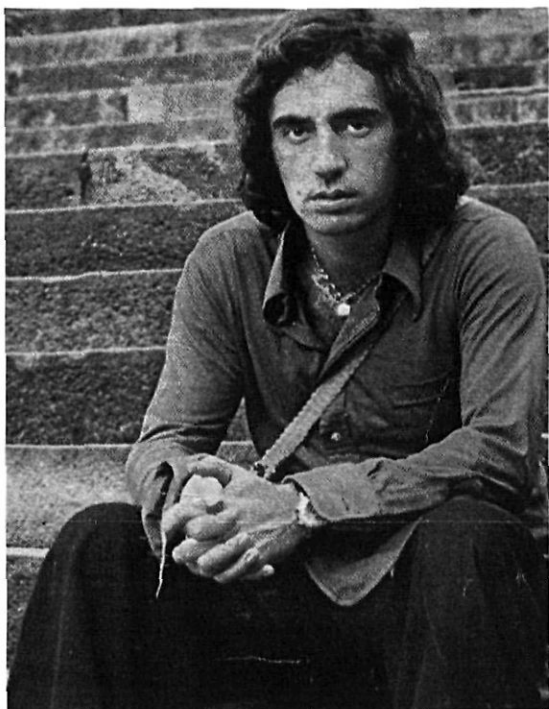
Posteriorment, em desplaçava a pobles com Malgrat, Pineda, Calella, Sant Pol, Arenys, on ens aplegàvem els membres de la Comissió d'Activitats Cíviques del Maresme, Selva i Gironès. Aquesta comissió era una mena de mini-assemblea de Catalunya que organitzava activitats cíviques i també escampava ocasionalment fulls informatius. Aquesta comissió va arreplegar moltes signatures en protesta pel tancament de *Presència*. També s'organitzaren a Girona algunes xerrades com la de Fèlix Cucurull sobre catalanisme, a més d'alguna representació teatral en els baixos de la casa Carles sobre la vida de Layret, a la qual va assistir M. Aurèlia Capmany i no sé si hi havia també els Teixidor i Formosa. Com que aquesta comissió necessitava calés, es muntà una actuació de Lluís Llach al Municipal. Quan restà tot organitzat, en Llach no es presentà i la comissió va arrossegar un dèficit de 8.000 pessetes per les despeses de propaganda, cartells, permisos, etc.

Amb els primers cursos de la facultat ja muntats, la misèria cultural gironina va pujar una mica de to. Així alguns amics ja intervenien en la formació de l'Escola d'Estiu o, simplement fugien cap a Barcelona. Hi hagué actes al «túnel» de l'església del Carme sobre Vietnam, en què coincidien ocasionalment estudiants i treballadors. Es podia veure alguna pel·lícula com *Octubre* projectada a la sala d'actes del Seminari. O bé, l'esmentat local de l'església del Carme tant servia per a un acte informatiu sobre el procés contra Camacho com per parlar de la història del primer de maig per part del que anys més tard seria conseller de Cultura, Joaquim Ferrer.

La falta de continuïtat típica del caràcter anarquista d'aquest país feia que a vegades es dediquessin esforços a projectes que posteriorment no sortien a la llum. Per posar només un exemple: uns companys es dedicaren, després d'emprenyar la Fundació Bofill i algun sociòleg, a fer un estudi sobre la sanitat a Girona en què es deia que unes poques famílies de metges gironins es feien la barba d'or, a part de la mala atenció sanitària general, etc. Però després van ser incapaços de publicar-ho.

Posaré un altre exemple per ajudar a fer entendre en quin món ens movíem. L'any 1972 es fundà Òmnium Cultural. A les reunions de la junta provisional, abans de constituir-se oficialment, hi assistia regularment el pare Sobrequés. Com que estava preocupat per la censura i a la vegada volia que, com tots, Òmnium tingués continuïtat, va proposar que el president fos un bon «paraigua». Aquest «paraigua» va ser el president de la Cambra de Comerç, en Francesc Ferrer.

S'havia organitzat un recital de Lluís Llach al Teatre Municipal de Girona, però el cantant no es va presentar.

Jordi Creixans